

Роден глас

3/2011

Година XXXVIII
Цена 20 Kč

Издание на Българската културно-просветна организация в Чешката република

ПОДАРИХМЕ ПАМЕТНИКА

на Св. Св. Кирил и Методий

БЪЛГАРИЯ
в градините „Кински“ в Прага

УЧЕБНАТА ГОДИНА
приключи за малки и големи

АРМИЯТА
не забравя героите

СЪБИТИЯ

Подарихме паметника на Св. Св. Кирил и Методий 3
За издигането му събрахме вода от десет реки. Вярваме, че го поверихме за стопанисване на най-добрия и грижовен собственик

Rádi bychom poděkovali!..... 6
Малко „благодаря“ за голямата финансова подкрепа, с помощта на която (отново) се състоя Съборът в Миклушице

Приказка за един Човек 7
Българинът Петър Ранков от Арад, Румъния, не само притежава над 500 касети със записи на български обичаи, песни и танци, но и носи в себе си най-хубавите български добродетели

Добре дошло, лято!..... 8
Пожелаха си го българите от Пилзен в края на малкия празник, посветен на паметта на Христо Ботев и идващото лято

ОТПРАЗНУВАХМЕ

Армията не забравя героите 9
На 7 май, с обичайната церемониалност и тържественост, бяха поднесени венци и цветя пред гробовете и паметниците на загиналите по времето на Втората световна война

КУЛТУРА И ИЗКУСТВО

Резервирано за книгомани..... 10
Новините от света на чешко-българската и българо-чешката литература на 17-тото издание на панаира „Светът на книгата“.

Дечко Узунов в „Нощта на музеите“..... 12
Първата самостоятелна изложба на големия български художник ще представи България в първото ѝ участие в „Нощта на музеите“ в Прага

България отвори врати в градините „Кински“ 13
На 28 май, българските традиции и българският дух оживяха в градините и двореца на Етнографския музей в Прага

Който може да ходи – може и да танцува! 16
Това беше жизнерадостното мото на международния фестивал на малцинствата „Прага – сърцето на народите“

УЧИЛИЩЕ ЛЮБИМО

Из живота на училището 18
Хубавите мигове по време на Деня на таланта и спортните срещи с Руското училище

„Рибният буквар“ – символ на българското единение..... 19
На 24 май с ръчно изработено и богато украсено арт-копие на „Рибния буквар“

Модно ревю за Световния ден на екологията 20
Бяха облечени в тоалети от най-лонови торбички, с аксесоари от капачки и кори за яйца. Бяха ги приготвили с желание и усет. И ги представиха като първокласна haute couture.

Движдане, приятели добри!..... 21
Абитуриентските балове носят сълзи и смях, радост и раздяла. Децата порасват.

ПОРТРЕТИ

„Шиенето е моят живот!“ 23
Така, както някои рисуват портрети, Снежанка Александрова шие тоалети – според човека, неговия характер и вкус.

ГОДИШНИНИ

Дора Габе..... 24
125 години от рождението ѝ
Ран Босилек..... 24
125 години от рождението му
Баба Ванга 25
100 години от рождението ѝ

ПОД ЗАЩИТАТА НА ЮНЕСКО

Мадарски конник 26
Несебър – античният град 27

РЕДАКЦИЈАТА на Роден глас**Роден глас**

Ročník XXXVIII, číslo 3/2011
 Časopis vychází s finanční podporou
 Ministerstva kultury České republiky

Šéfredaktor: Mgr. Eli Mandažieva**Redakční rada:**

Mgr. Marija Motejlová-Manolova
 Ing. Dimitr Christov

Spolupracovníci:

Svetla Bolčeva
 Nikolay Balčev

Korektor: Kamelia Ilieva**Design a DTP:** Jan Liška**Tiskárna:** VITOŠ s.r.o.**Vydavatel:**

Bulharská kulturně osvětová organizace v ČR
 Americká 28, 120 00 Praha 2
 tel.: 222 520 929, tel./fax: 224 256 719
 e-mail: info@bgklub.cz
 www.bgklub.cz
 Registrační číslo: MK ČR E 11229

Роден глас

Година XXXVIII, брой 3/2011
 Списанието се издава с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Главен редактор: Мгр. Ели Мандажиева**Редакционна колегия:**

Мгр. Мария Мотейлова – Манолова
 Инж. Димитър Христов

Сътрудници за отделни рубрики:

Светла Болчева
 Николай Балчев

Коректор: Камелия Илиева**Графика и предпечат:** Ян Лишка**Печат:** VITOŠ s.r.o.**Издател:**

Българска културно-просветна организация в Чешката република
 Ул. „Америка“ 28, 120 00 Прага 2
 тел.: 222 520 929, тел./факс: 224 256 719
 e-mail: info@bgklub.cz
 www.bgklub.cz
 Регистрационен номер: MK ČR E 11229

На корицата: Антон Стамболийски връчва документа за дарение на паметника на Ирена Хованчикова.

Подарихме паметника на Св. Св. Кирил и Методий

НА 21 МАЙ, ПО ВРЕМЕ НА ТРАДИЦИОННИЯ СЪБОР НА БЪЛГАРИТЕ, КОЙТО СЕ СЪСТОЯ В МИКУЛЧИЦЕ, ИНЖ. АНТОН СТАМБОЛИЙСКИ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ В ЧЕХИЯ, ПОДАРИ ПАМЕТНИКА НА СВ. Св. КИРИЛ И МЕТОДИЙ, ИЗДИГНАТ ПРЕЗ 2009 Г., НА ЧЕШКАТА ДЪРЖАВА И ПО СПЕЦИАЛНО НА УПРАВАТА НА ЮЖНОМОРАВСКА ОБЛАСТ И МУЗЕЯ „Т. Г. МАСАРИК“ В ХОДОНИН, ПОД ЧИЯТО ЮРИСДИКЦИЯ СПАДА АРХЕОЛОГИЧЕСКИЯ АРЕАЛ В МИКУЛЧИЦЕ.

„Микулчице е място, свято за България – казва за Съборите Антон Стамболийски, председател на Българската организация в Чехия. – Тук е създадена българската азбука, най-мощното ни оръжие, с което се гордеем – и с право. Бих казал, че ако на Шипка сме получили държавна независимост, то много векове преди това, в Микулчице, сме получили духовна независимост, която ни е помогнала да оцелеем през вековете.“

Съборите в Микулчице започват като срещи на българите в Чехия в началото на 80-те години. Идеята за изграждане на паметник на Светите братя се ражда по време на Събора през 2008 г. С изработването ѝ се заема българският скулптор Емил Венков. Паметникът е открит година по-късно, по случай 130-та годишнина от основаването на първото българско сдружение в чешките земи – „Българска седянка“, чийто наследник е Българската организация. Откриват го Георги Пирински, председател на Народното събрание на България и Здравко Попов, посланик на България. Освещават го митрополит Кристоф, глава на чешката и словашката православна църква и митрополит Кирил Варненски.

През тази година на Събора присъстваха над 1000 българи от Чехия, Словакия и Унгария. Официален гост

от България беше Симеон Дянков, вицепремиер на България. Официални гости от чешка страна бяха Вацлав Божек, заместник-управител на Южноморавска област, Йозеф Хелещиц, кмет на Микулчице и Франтишек Синек, управител на Археологическия ареал.

В словото си, Симеон Дянков припомни, че българското правителство работи а включване на славянската азбука в списъка на ЮНЕСКО. „Дали сме много на европейската и на световната култура, но за това се знае по-малко, отколкото би трябвало. Ето защо трябва да направим така, че целият свят да научи за делото им. Изграждането на паметници като този в Микулчице и вписване на делото им в списъка на ЮНЕСКО са задачи, които сме длъжни да осъществим като наследници на тези велики хора.“

„Микулчице е символ на Велика Моравия – каза в словото си Вацлав Божек, – която без съмнение поставя основите на държавността на народите от Централна Европа. Тази държавност не би била възможна без делото на Кирил и Методий. През 2013 г. ще се навършат 1150 години от пристигането им във Велика Моравия. Вярвам, че с подкрепата на българската държава ще успеем да постигнем включването на този ден в списъка на празниците на цяла Европа и включване

на Археологическия ареал в списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО. Нека паметта им живе в нас, а спомена за делото им да е жив в цяла Европа.“

Най„важният момент беше тържественото подаряване на паметника на Св. Св. Кирил и Методий. Антон Стамболийски, председател на Българската организация, връчи символичния документ на Ирена Хованчикова, директор на музея „Т.Г.Масарик“ в Ходонин, под чиято юрисдикция спада Археологическия ареал в Микулчице. Тя го прие от името не само на Музея, но и на Южноморавска област и предаде документа на Вацлав Божек.

Последва официалното поднасяне на венци пред паметника, а след това и пред паметната плоча.

В заключение дойде ред на културната програма, осигурена от танцова група „Китка“ от Бърно и местната чешка група „Kordulka“.

Малко след приключване на официалната част, делегацията с гостите от България присъства на официален обяд по покана на Управата на Южноморавска област. По време на обяда, Антон Стамболийски подари копие на статуята на Светите братя на Симеон Дянков и връчи паметен плакет на Българската организация на Вацлав Божек. ■

Вацлав Божек и Ирена Хованчикова с акта за дарение на паметника

Симеон Дянков пред паметника на Св. Св. Кирил и Методий

Пред паметната плоча

Антон Стамболийски подарява миниатурата на паметника на Симеон Дянков

Антон Стамболийски връчва паметен плакет на Вацлав Божек

Православната литургия

Танцов състав „Китка“ от Бърно

Местните жители също се включват в празненството, представяйки бита на хората от времето на Първоучителите.

Rádi bychom poděkovali

SNĚM V MIKULČICÍCH – TATO UDÁLOST S NEJVĚŠÍ ÚČASTÍ BULHARSKÉHO SPOLEČENSTVÍ V ČESKU – MÁ PŘED SEBOU KAŽDÝ ROK OTÁZKU „BYT, ČI NEBYT“! KAŽDÝ ROK VYVOLÁVÁ JEJÍ FINANCOVÁNÍ DISKUSE, SCHŮZKY A JEDNÁNÍ, OFICIÁLNÍ I NEOFICIÁLNÍ ŽÁDOSTI ADRESOVANÉ LIDEM NAZÝVANÝMI KDYSI MECENÁŠI A DNES – SPONZOŘI, KTEŘÍ DISPONUJÍ PROSTŘEDKY A MOHLI BY POMOCI. TI, KTEŘÍ LETOS VYHOVĚLI, BYLI DO JEDNOHO NE BULHAŘI, ALE ČEŠI!

ING. FRANTIŠEK KULOVANÝ

je generální ředitel a předseda představenstva společnosti BAEST a.s. Je to středně velký výrobní a obchodní strojírenský podnik se širokým výrobním programem, zaměřeným na výrobu svařovaných ocelových konstrukcí a zařízení pro stavebnictví, strojírenství, energetiku, ekologii, zemědělství, chemický, petrochemický a potravinářský průmysl. V současnosti zaměstnává zhruba 240 pracovníků. V roce 2005 se firma umístila na 1. místě v kategorii středně velkých podniků v soutěži „Český exportér roku“, pořádané Hospodářskou komorou ČR a Svazem průmyslu pod záštitou vlády ČR.

Ing. Anton Stambolijski, který je přítelem ing. Františka Kulovaného, se svěřil, že se znají již dvacet let. „Začal přijímat do práce bulharské dělníky a vždy se k nim choval velice pěkně. Mnozí u něho zůstali a pracují tam více než dvacet let. K Bulharům měl vždy vřelý a srdečný vztah a když se objevily nějaké problémy, řešil je společně nimi a bral přitom vždy ohled na jejich potřeby. Každoročně je shromáždí na slavnostní večeři, stýká se s nimi a vychází vstříc jejich přáním – nemá to vůbec nic společného s chováním, jaké často mají dnešní „kapitalisté“. Velmi pozitivní je také

jeho vztah k Bulharsku. Na mou otázku, zda by finančně podpořil Sněm v Mikulčicích, reagoval bez zbytečného agitování otázkou „Kolik?“. Když si pomyslím, že nějaký Čech si zjevně cení Bulharska daleko víc než mnoho našich „úspěšných“ podnikatelů, je mi smutno!“

JIŘÍ PROUČIL

je ředitelem společnosti HYPER-STAVEBNINY CZ, a.s., která se svým zaměřením úzce specializuje na činnosti jako zprostředkování obchodu (investiční projekty, obchodní podíly, cenné papíry, nemovitosti), realitní činnost, inženýrská činnost v investiční výstavbě, provádění staveb a finanční služby.

Ing. Anton Stambolijski, který zná Jiřího Proučila již deset let, říká, že „to je mladý muž, který se s Bulhary moc nestýkal, ale navštívil Bulharsko a zůstaly mu nádherné dojmy. Člověk, který je ve svém podnikání úspěšný, má dobré nápady, které dokáže realizovat. Jsem nadšen jeho originálními myšlenkami a uměním vdechnout jim život. Když jsem ho požádal, aby nám pomohl, také se pouze zeptal „Kolik?“. Řekl jsem mu, že má dvě ruce. Kdyby otevřel jednu ruku – jeden autobus, kdyby otevřel druhou – ještě jeden.“ A on na to:

„Obě ruce jsou vaše.“ Za což jsem mu zavázán díky.“

Názor samotného pana Proučila na tuto věc je prostý: „Když člověk má – měl by se rozdělit.“

JIŘÍ DRBOHLAV

je ředitelem firmy AVE hotels – dlouholetých partnerů Bulharského klubu v Praze. Byl třetím člověkem, který vyslyšel žádost o podporu akce a také financoval jeden autobus.

„To jsou tři lidé, – zvedá Anton Stambolijski tři prsty jedné ruky – kteří vyšli vstříc. A ani jeden z nich není Bulhar. Nevím, jestli se mám modlit, aby se narodil druhý Paisij, aby si „úspěšníci“ našinci mohli připomenout, že základy dostali v Bulharsku a že egoistické heslo „hlavně, že já se mám dobře – nic víc mě nezajímá“ – nevede k ničemu dobrému.

Podporu dokázal zajistit i Jančo Janev, nový předseda Bulharského klubu v Ústí nad Labem. Vyvinul iniciativu, jednal s předsedou Rady pro národnostní menšiny a on nejenže zajistil Bulharům z Ústeckého kraje autobus na náklady státní správy, ale zúčastnil se také Sněmu. V tomto případě byl problém vyřešen díky osobním vztahům vytvořeným s místní správou – a ty jsou základem dobré spolupráce. ■

Anton Stambolijski a Jiří Proučil

Dimitr Christov, František Kulovaný a Anton Stambolijski

Приказка за един Човек!

Петър Ранков с плакета на Българската организация

Петър Ранков е българин от Арад, Румъния. Според кратките биографични данни, които е оставил в редакцията, той е основател на първото българско дружество в Румъния. В Румънската телевизия е излъчил повече от 400 предавания за банатските българи и 13 години е сътрудничел с Румънската и Българската национална телевизия. Съдействал е за издаването на радио-програми на български павликянски език. Издал е първата монография за банатските българи. Съснотател е на Съюза на българите в Европа. На 13.08.2011 г., живот и здраве, ще навърши 65 години.

Онова, за което ще разкажем, се е случило по времето на големия Роженски събор през 2000-та година. На Събора присъстват и представители на българското малцинство в Чехия. Те съвсем бегло се запознават с Петър Ранков, той им дава визитка и се разделят. На връщане, колата им, шофирана от Сашо Александров, катастрофира. Вината е на Сашо. Пострадалите са настанени в болница – и тук започва дългата сага, с главно действащо лице Петър Ранков.

Антон Стамболийски телефонира българското и чешкото посолство, но резултатът е нулев. Полицията прибира документите на Сашо до уреж-

НАРИЧАТ ГИ ОРДЕНИ ЗА ХРАБРОСТ. РАЗДАВАТ ГИ ПРЕЗИДЕНТИ, ПРЕМИЕРИ И ГЕНЕРАЛИ. ПО ТРАДИЦИЯ ГИ ПОЛУЧАВАТ ВОЕННИТЕ, НО МНОГО ЧЕСТО С ТЯХ СЕ УДОСТОЯВАТ И ОБИКНОВЕНИ ХОРА, ПРОЯВИЛИ СЕ КАТО... ЧОВЕЦИ. ОТКЪДЕ СЕ ВЗЕМА У ХОРАТА БЕЗКОРИСТНОТО ЖЕЛЕНИЕ ДА ПОМОГНАТ НА НЯКОГО, ИЗПАДНАЛ В БЕДА, НАПЪЛНО НЕПОЗНАТ ЧОВЕК?

дане на финансовия въпрос, тъй като според румънските закони той може да бъде уреден с договаряне между двете страни. „Попитах чешкия консул в Букурещ колко може да поискат – спомня си днес с усмивка Сашо – и той ми отговори, че зависи от това кой е пострадалият. Ако е циганин – ще стигнат и хиляда марки, но моят човек е полицай и митничар. Лошо!“

Минават два – три дни, изпълнени с болка от раните, с шок от ситуацията и несигурност. Антон Стамболийски се сееща за визитката на Петър Ранков и му се обажда. „Оказа се – спомня си Сашо, – че живее не само в същия град, но и на 200 метра от болницата. Веднага дотича! Влезе, широко усмихнат и направо ми каза никого да не слушам, че той ще ми помогне! Веднага му повярвах, не знам защо. Може би беше някакво вътрешно чувство. Когато ме изписаха, той ме взе у тях и там живях като партизанин 20 дена. Хранеше ме, грижеше се за мен, гледаше да ме разведри. Една стотинка не ми взе! Нито веднъж не ми разреши да платя в магазина. Не можах да повярвам, че съществува такъв човек.“

Петър Ранков съпровожда Сашо навсякъде и му превежда. Водят преговори за сумата, която Сашо трябва да плати на другия шофьор. „Баща му всеки ден минаваше покрай прозореца и ми махаше с моя паспорт, бяха му го дали!“ В крайна сметка се разбират за 20 000 марки. Антон Стамболийски услужва на Сашо с парите и му ги изпраща. Сашо ги предава в присъст-

вието на Петър и на един адвокат, който оформя документите.

Качвайки се на влака, Сашо се пита дали не го очаква някаква изненада на границата. Затова помолва Петър да дойде с него до нея. И наистина, митничарят поглежда паспорта му, взема го и изчезва някъде. „Викам си: край, свърши се! – спомня си все така през смях Сашо. – И тогава отварям прозореца на влака и виждам Петър, спира 18-годишната си „Дачия“ направо на перона. Сякаш за втори път видях Господ! Той поговори с митничаря и стана ясно, че е заради колата ми – в паспорта било написано, че съм влязал с кола, а излизам без нея. Къде е? Петър му викна гръмогласно, извади някаква карта – може би журналистическата му – и му каза, че колата е при него и точка! И колкото и да не е за вярване – онзи ме пусна!“

Оттогава не само Сашо Александров, но и целият Български клуб в Прага поддържа връзка с Петър Ранков. „Той е изключителен човек – казва Сашо. – Открит, сърдечен, с широка душа. За мен това е абсолютен човек, рядко срещан. Не знам какво повече да кажа!“ ■

Съборът в Микулчице през май 2008 г.

Добре дошло, лято!

На 4 май, българите от Пилзен се събраха, за да почетат с малко празненство паметта на Христо Ботев и да посрещнат лятото.

Основни организатори бяха Богомил Симеонов, заместник-председател на Клуба в Пилзен и Христо Кънев, член на Ревизионната комисия. Двамата осигуриха

агне, което в продължение на няколко часа пекоха на открито, с всички полагаеми грижи. Празненството, както повечето срещи в Пилзен, се състоя в градините на заведението Nová hospoda.

Както сподели Таня Мандикова, импулсът и вдъхновението са дошли от проведения две седмици по-рано Събор в Микулчице. Присъстващи-

те отново са си спомнили и за замъка Валтице, който са посетили след Събора, на път за Прага.

Срещата приключи късно вечерта, много след като присъстващите си бяха пожелали щастливо и весело лято.

Пожелание да е весело и щастливо им изпраща и редакцията на списанието. ■

Армията не забравя героите

НА 7 МАЙ, СЪС СЪОТВЕТНАТА ЦЕРЕМОНИАЛНОСТ И МНОГО ТЪРЖЕСТВЕННОСТ, МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА НА ЧЕХИЯ ОРГАНИЗИРА ТЪРЖЕСТВЕНО ПОЛАГАНЕ НА ВЕНЦИ ПРЕД ГРОБОВЕТЕ И ПАМЕТНИЦИТЕ НА ГЕРОИТЕ ОТ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА ВЪВ ВОЕННОТО ГРОБИЩЕ В ОЛШАНИ.

Едва ли някой ще оспори, че през столетията, ценностната система и моралните норми се променят. Онова, което служи за пример днес – може да бъде отхвърлено утре. В програмите по история на основните училища безспорно е залегнал героизмът, ужасът и жертвите на Втората световна война и все пак ние, в Европа, живеем в друг свят, в който, в най-общи линии, единствените опасности са да катастрофираме или да фалираме. Модерни са чуждици като лайфстайл и *užit si* – а не като героизъм и чест.

Може би така е правилно – „всичко тече...“, но това вече го написах.

Има места, където ценностната система е по-специфична. И едно от тях е армията. Може би защото и днес има войни, и днес има загинали, и днес има герои – някъде далече, далече от нас. Всяка година редови войници и заслужили генерали се

срещат на Военното гробище в Олшани и отдават чест на онези, които са отдали живота си за света, в който живеем. В тържественото полагане на венци пред паметниците участват представители на политическия живот, както и представители на Посолствата и дипломатическите мисии на другите държави.

През тази година в пиетния акт взе участие Началникът на Генералния щаб на Чешката армия, армейски генерал Властимил Пицек. Поднасянето на венците започна пред паметника на Общността на нациите, продължи пред паметника на войниците от Съветската армия, паметника на загиналите българи и на участниците в Пражкото въстание. С по-малко официалност бяха положени венци и пред паметниците на жертвите в Прага 4, летците от RAF, гроба на ръководителя на Пражкото въстание Карел Кутълвашър.

От българска страна, венци поднесоха Марин Йовчевски, временен ръководител на Българското посолство в Прага и Тюркян Акиф, завеждащ консулската служба към Посолството.

Пред паметника на загиналите в Прага българи се беше събрала и малка групичка представители на българската общност в Прага – повечето от тях също членове на „старата гвардия“. ■

Резервирано за

СВЕТЪТ СЕ ПРОМЕНЯ – И ВИНАГИ Е БИЛО ТАКА. ОЩЕ ХЕРАКЛИТ Е КАЗАЛ: „ВСИЧКО ТЕЧЕ, ВСИЧКО СЕ ПРОМЕНЯ“. ИМАМЕ КОМПЮТРИ И ИНТЕРНЕТ И НЕВРЪСТНИТЕ НИ ОТРОЧЕТА ПРЕКАРВАТ ПОЛОВИНАТА ОТ ВРЕМЕТО СИ ВПЕРИЛИ ХИПНОТИЗИРАНО ОЧИ В МОНИТОРИТЕ И PSP-ТАТА. КОНТАКТУВАТ ПРЕЗ ИНТЕРНЕТ ДОРИ, КОГАТО ЖИВЕЯТ СТАЯ ДО СТАЯ ИЛИ СЕДЯТ НА ЕДНА МАСА В КАФЕНЕТО. КАКВО ЩЕ СТАНЕ С КНИГИТЕ? С ПРИЯТНО ШУМОЛЯЩАТА ХАРТИЯ МЕЖДУ ПРЪСТИТЕ? ОТГОВОРЪТ Е: ВЕЧЕ ИМАМЕ И ОНЛАЙН КНИГИ (УРА!) – И ИМЕННО ТЕ БЯХА ЦЕНТРАЛНАТА ТЕМА НА ТАЗГОДИШНОТО МЕЖДУНАРОДНО ИЗЛОЖЕНИЕ „КНИЖЕН СВЯТ“, КОЕТО СЕ ПРОВЕДЕ В ПАНАИРНИТЕ ПАЛАТИ В ПРАГА – ХОЛЕШОВИЦЕ ОТ 12 ДО 15 МАЙ.

Традиционният организатор беше Съюзът на чешките издатели и книгопродавачи. Изложението премина под патронажа на министъра на култура на Чехия и кмета на Прага. Участваха 322 изложители от 47 страни, щандовете им разгледаха 38 000 книгомани. Почетен гост беше Кралство Саудитска Арабия. Централна тема: онлайн книгите (тук няма да се спрем на нея, тъй като има достатъчно информация онлайн).

Предварително заявени бяха 403 програми, три от които бяха свързани с България. Техни организатори бяха Българският културен институт в Прага и Националната библиотека „Клементинум“ в лицето на Славянската библиотека и българистката Ивана Сръбкова. Съорганизатори: БАН и Академията на науките на Чехия. Почетен гост и участник в беседите беше

проф. Владимир Пенчев, известен бохемист и председател на „Бохемия клуб“ – сдружението на българските бохемисти.

САМОТНИ МАРАТОНЦИ ИЛИ ЗАДРУГА*?

Първата беседа беше на тема „Птища и граници на преводната литература“. На срещата нямаше много присъстващи, но количеството беше богато компенсирано с качество. На масата на водещите, заедно с проф. Пенчев, беше д-р Гинка Бакърджиева, лектор по български език в Карловия университет и преводачът Ондřej Зайац.

Ивана Сръбкова, водеща на дискусиата, постави началото с въпроса как биха могли да се характеризират българските бохемисти – като самотни маратонци или като общност? „Във всеки случай – каза тя, – със сигурност най-малкото си пре-

дават щафетата!“ „Със сигурност съществуват общности – поде въпроса проф. Владимир Пенчев. – В градове като София, Пловдив, Варна, Русе, Велико Търново, които поддържат връзка помежду си.“ А роди ли се конкретен проект – пошегува се Албена Рангелова, въпросът опира до „критичния брой ентузиаста, които се обединяват около него като маса, приведена в движение.“

Стана въпрос и за подготвяните за издаване книги. Присъстващият издател Петър Щенгл изрази личното си мнение, че в последно време читателите не обръщат такова внимание на това от коя страна пристига творбата, а на самата творба и нейното качество. „Въпросът опира до това какво да бъде преведено – изрази мнението си Ярослав Отченашек от Етнология институт на Академията на науките на Чехия. – Да се избере онова, което ще се хареса, тъй като не винаги онова, което се харесва в България се харесва и в чужбина. Вторият важен въпрос е да се предизвика интереса на издателите, тъй като от тях зависи да издадат книгата и да отделят необходимото внимание на графиката на корицата – което също продава.“

Централният за книгоиздаването въпрос – финансирането, не успя да предизвика дискусия. Стана ясно, че издаването на чешка литература в България е в много голяма степен зависимо от подкрепата на чешкото Министерство на културата. Независимо от традициите и интереса към нея, това е реалността.

По въпроса за поезията и до каква степен е преводима, стана ясно, че с това много често се занимават

Проф. Владимир Пенчев и Ивана Сръбкова

КНИГОМАНИ

студенти и абсолвенти – издател Щенгл изрази съжалението си, че това е работа, която не е добре платена. Подобна дейност винаги изисква необоснован ентузиазъм.

Преводачът Марек Якоубек, който присъстваше със съпругата и няколкомесечното им бебе с усмивка изтъкна, че който се оплаква от трудностите при превода на поезия би трябвало поне веднъж да опита да преведе трудовете на самия проф. Пенчев „Oproti tomu je překlad poezie jedna báseň!“. Смехът и разведрената атмосфера предизвикаха въпроси за мъничкия прираст в преводаческото семейство. „Преводачите нямаме избор, трябва да се множим!“.

ИСТОРИЯ НА ЧЕХИЯ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Втората дискусия беше посветена на новоизлязлата на български език „История на Чехия“. Книгата е дело на авторския екип проф. Ян Рихлик – проф. Владимир Пенчев.

Проф. Ян Рихлик сподели, че книгата е писана специално за българския читател. „Аз написах текстовете на чешки език, колегата Пенчев ги преведе на български език и аз ги оторизирах. Написани са така, че да бъдат разбрани от онези, които не познават историята на Чехия. Идеята за написването на историята се роди в следствие на един парадокс: интересът на българите към Чехия и чешката култура е много по-голям, отколкото интересът на чехите към България и все пак на чешки има четири издадени истории на България, а в България до този момент нямаше нито една. Искахме да запълним тази празнина. Не мога да кажа, че моята гледна точка е изцяло оригинална, но се различава от онова, което до неотдавна се учеше в нашите училища. Последовател съм на Йозеф Пекарж, когото смятам за най-големия чешки историк на 20 век. Неговата концепция до голяма степен е и моя.“

В книгата има самостоятелна част, посветена на културното раз-

витие на Чехия, написана от Владимир Пенчев. „Не смятам, че внасям някаква нова гледна точка. По-скоро се стремях да предоставя на българското общество систематичен преглед за развитието на чешката култура. Уважението към чехите и Чехия има дълбоки корени в България, но хората имат съвсем бегла представа за културните процеси в страната.“

Книгата обхваща и процесите до нашата съвременност, което по думите на проф. Рихлик му е създало не малко главоболия и неведнъж се е налагало да преработва вече предадени на издателството текстове. Както наблегна: „Няколко пъти!“

В момента се водят преговори с издателство „Вишеград“ за издаване на чешка версия на книгата, която би трябвало да излезе на пазара през 2012 г. „До следващото Изложение ли?“ попита някакво подстрекателско гласче, но издателят не пое хвърлената ръкавица и само се усмихна.

НЕСЪЩЕСТВУВАЩАТА ЕРОТИКА В НАРОДНОТО ТВОРЧЕСТВО

Последната беседа представи още една новоизлязла книга – този път в Чехия: „Bulharský erotikon“, антология на български народни еротични текстове, събирани през 19 и 20 век. Подборът и преводът са дело на Ярослав Отченашек, пражки етнолог от Етнология институт на Академията на науките на Чехия. Издателството е „Dybuk“. Текстовете са предимно от България и днешна Македония, събирани в периода от 60-те години на XIX век до Втората световна война. Антологията съдържа 131 текста.

„Въпросът с еротиката е сложен по принцип – казва Ярослав Отченашек. – Характерно за еротичния фолклор е, че не се е разказвал където и да е и когато и да е. Най-често това е ставало през зимата, когато работата е била по-малко и нощите – дълги. Вечерите започвали с други разкази и постепенно, след като децата легнали, се стигало до еротич-

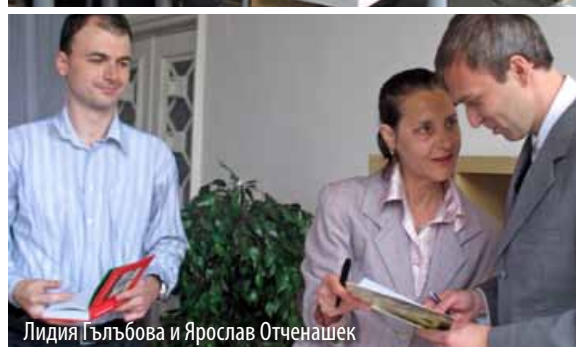
Д-р Гинка Бакърджиева, проф. Пенчев, Ивана Сръбкова и Ондржей Зайац

Ивана Сръбкова, Шарка Шаврдова и Ярослав Отченашек

Шарка Шаврдова, Ярослав Отченашек и Владимир Пенчев

Лидия Гълъбова и Ярослав Отченашек

ни истории. Разказвачите не били склонни да ги споделят с непознати – което било основната трудност при събирането им.“

Според проф. Пенчев, издаването им в България в днешно време не е изисквало сизифовски усилия. „Представата, че нашият народ няма нищо общо с еротиката няма наистина нищо общо с истината и еротичният фолклор е съществувал винаги.“ Шарка Шаврдова от издателство „Dybuk“ с усмивка съобщи, че издателството е приело да ги издаде без дълги колебания, базирайки се, както на предишния си опит с подобна литература, така и на добрия опит от издаването на преводни текстове от български език. ■

НА 24 МАЙ – ПРАЗНИКЪТ НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕНОСТ И БЪЛГАРСКАТА ПРОСВЕТА И КУЛТУРА, БЪЛГАРСКИЯТ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ В ПРАГА ОТКРИ НАЙ-СТОЙНОСТНАТА СИ ИЗЛОЖБА ЗА 2011 ГОДИНА – ИЗЛОЖБАТА „АКВАРЕЛИ“ НА ДЕЧКО УЗУНОВ. ИНИЦИАТИВАТА СЕ ПРОВЕДЕ СЪВМЕСТНО С КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ ГАЛЕРИЯ-МУЗЕЙ „ДЕЧКО УЗУНОВ“ КЪМ СОФИЙСКА ОБЩИНА.

Изложбата включва 35 акварела на емблематичния български художник Дечко Узунов (1899–1986) – оригинали от 80-те години на XX век, между които има пейзажи, композиции, женски глави и голи тела. Творбите са високо художествени образци на българското изобразително изкуство и достойно послание на българската култура в европейската общност.

Вернисажът откри Боряна Павлова, директор на галерия „Дечко Узунов“. „През тази година – казатя, – се навършват 25 години от раздялата с Дечко Узунов, но не по-маловажна е и друга годишнина – 10 години от създаване на общински културен институт, галерия-музей „Дечко Узунов“, която се намира в ателието на художника.“ Галерията притежава 13 000 негови творби, което я прави най-богатата колекция на неговото творчество.

По време на вернисажа бяха пуснати автентични записи с гласа на големия майстор. „Изобразителното изкуство според мен трябва да се наблюдава, да се открие, да се усещат

Дечко Узунов в „Нощта на музеите“

Боряна Павлова по време на вернисажа

ти в мислите на художника – казва Дечко Узунов. – Най-важното е да се създаде диалог между зрителя и самия художник (...) Звездите, камъните и океаните са вечни. Но хората, природата, растителността, дърветата са преходни. Когато рисуваеш хора, риби, растения – мисли за звездите, за океаните и камъните, за да може това, което рисуваеш, да остане във вечността!“

Това е първата самостоятелна изложба на Дечко Узунов в Чехия. До този момент участието му е в общи изложби, като първата, през 1936 г., е организирана от Дружеството за чешко-българска взаимност с председател Алфонс Муха. Изложбата била изключително важна, тъй като отворила вратите на младото тогава българското изобразително изкуство към Европа.

Поздравителен адрес по повод празника и голямата българска изложба бе изпратен до Българския културен институт от кмета на град София – Йорданка Фандъкова. „Радвам се – пише тя, – че този значим ден ще бъде отбелязан именно с изложбата на един от най-популярните и обичани български художници.

Надявам се, че всепризнатото артистично наследство на Дечко Узунов ще бъде достойният български принос към празничното настроение в Прага.“

Празникът честитиха Еленко Начев, директор на БСОУ „Д-р Петър Берон“ в Прага и д-р Гинка Бакърджиева, лектор по български език в Карлова университет.

„Акварелът – казва Дечко Узунов – е все едно да пишеш любовно писмо – абсолютно наведнъж. Какво значение има, че ще капне мастилото, че ще зачеркнеш? Акварелът е изкуство на мига, едно дихание“. „Ако за Пикасо казват, че си е присвоил цялото минало столетие – казва Аксиния Джурова – за България това се отнася за Дечко Узунов (...), допринесъл най-много за европеизацията на българското изкуство, запазвайки почитта и обичта към своята страна и традиции...“

В края на вернисажа Севда Коларжова съобщи, че изложбата е включена в тазгодишната „Нощ на музеите“. „Българският културен институт за първи път се включва в събитието и сме горди, че ще го направим именно с тази изложба“ – каза тя. ■

СЛЕДОБЕДЪТ НА 28 МАЙ, ОБЯВЕН ОТ БЪЛГАРСКИЯ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ ЗА „БЪЛГАРСКИ ФОЛКЛОРЕН ДЕН“ И ФИНАЛ НА ПОЛОВИНГОДИШНИЯ МУ ПРОЕКТ „100-ТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ НАЙ- НА БЪЛГАРИЯ“, БЕШЕ РАЗТОЧИТЕЛНО ПЪСТЪР И БОГАТ. ЗЕЛЕНАТА ПОЛЯНА ПРЕД ЛЕТНИЯ ДВОРЕЦ „КИНСКИ“, КЪДЕТО ПРОТЕЧЕ СЪБИТИЕТО И КЪДЕТО СЕ ПОМЕЩАВА ЧЕШКИЯТ НАЦИОНАЛЕН ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ, СЕ ПРЕВЪРНА В СЦЕНА, НА КОЯТО СЕ ПРЕДСТАВИХА ТАНЦЬОРИ ОТ БЪЛГАРИЯ И ЧЕХИЯ, ИЗВИ СЕ ДЪЛГО ХОРО С УЧАСТИЕ НА ПУБЛИКАТА И СЕ РАЗДАДОХА МИЛИОН НАГРАДИ. ВЪТРЕ В САМИЯ ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ СЕ ПРОВЕДЕ ТУРНИР ПО „РЕХЕСО“ И ВИКТОРИНА. ГВОЗДЕЯТ НА ПРОГРАМАТА БЕШЕ НЕСТИНАРСКО ШОУ, КОЕТО ОЗАРИ ГРАДИНАТА С МАГИЯТА НА МИНАЛОТО.

Проектът „100-те туристически НАЙ- на България“ стартира в залата на Института на 27 януари. Целта му, както от самото начало обявиха организаторите, беше запознаване на чешката обществено-с богатото културно-историческо наследство, с автентичния фолклор и с природните чудеса на България. Проектът предвиждаше издаване на безплатни състезателни карти тип „rehexo“, изобразяващи 100-те обекта, серия от познавателни лекции, прожекция на филми и рекламни

България отвори врати в градините „Кински“

материали. Всеки месец се провеждаше по една вечер, която представяше поредните комплекти „rehexo“ и мултимедийни презентации на теми като „По пътя на слънцето“, „Тракия – мозайка от древни времена“, „Родопи“, „София – история на Европа“. Прожектирани бяха филми, гостуваха специалисти, които ерудирано представиха природни забележителности, обекти и институции – сред тях Ангел Гоев, доктор на историческите науки и директор на Етнографски комплекс на откри-

то „Етъра“, доц. Ангел Янков, директор на Етнографски музей – Пловдив и Роберт Янакиев, общински съветник и заместник-председател на комисията по култура към Столична община.

Българският следобед в градините и летния дворец „Кински“ беше финалът на проекта и събра над 80 участници и над 1500 души публика. Предвидените събития протичаха паралелно на няколко места – на полянката пред двореца, в парка до него и в залите вътре. Празникът се

проведе под патронажа на временно управляващия българското посолство Марин Йовчевски и на кмета на Прага 5 – Радек Клима. Специален гост беше Лиляна Димова, кмет на Община Приморско.

Началото постави танцов състав „Българи“ от Прага, с художествен ръководител Тодор Ралев. Последваха го изпълненията на танцов състав „Пирин“ от Бърно, с художествен ръководител Георги Георгиев и фолклорен ансамбъл „Приморско“ от град Приморско, с художествен ръководител Христо Йорданов. Ансамбълът пристигна направо от сцената на Staroměstské náměstí, където участваше в международния фестивал „Прага – сърцето на народите“.

В парка до музея, българското училище „Д-р Петър Берон“ беше подготвило детски кът, където под ръководството на учителките Валерия Тошева и Луиза Станева, децата можеха да играят и да рисуват.

В двореца бяха подредени информационни щандове, представящи възможностите за туризъм в България.

Онова, което привлече всеки един от присъстващите, бяха демонстрациите на български занаяти – изработване на керамика на грънчарско колело, печене на традиционни хлябове и баница, ръчно тъкане, медникарство и други – подготвени в сътрудничество с Етнографски музей – Пловдив.

Състоя се, разбира се, и многообещаващият детски турнир

в „rexeso“, който протече под ръководството на Мариана Димитрова, учителка в Българското училище.

В късния следобед на полянката пред Музея бяха връчени наградите от викторината за възрастни. Една след друга бяха изтеглени и връчени множество награди, най-ценната от която – почивка за двама на българското Черноморие, осигурена от туристическа агенция „Александрия“. Доц. Ангел Янков, директор на Етнографски музей – Пловдив, връчи безплатни билети за посещение на музея.

Още от ранния следобяд, в парка зад Етнографския музей беше запалена клада, която да образува жаравата за нестинарите. Поканените бяха от село Българи – единственото, където старинният обичай се изпълнява в автентичния му вид. В селото ежегодно се провеждат нестинарски празненства, които през 2009 г. са вписани в списъка на ЮНЕСКО за нематериално културно наследство.

Когато се свечери, Прага за първи път видя мистичния български нестинарски ритуал. Нестинарите танцуваха из горещите въглени, носени... те си знаят от какво. Съпровождаха ги иконите на Св. Св. Константин и Елена.

Казват, че в танца на нестинарите небето е слизало на земята... и още слиза. Че отваря небесните порти. Каквато и да е Голяма истина, едно е сигурно: в този ден България наистина оживя в градините „Кински“, в центъра на Прага. ■ ➔

Ралица Йовкова, керамик: „Керамиката е магия и докосвайки глината, виждаш, че е жива. Учила съм се от баща си, дори не помня кога за първи път съм видяла грънчарско колело. Израснала съм с шума на грънчарското колело и с въртящата се глина и винаги съм знаела, че това ще правя. И ето ме, четвърто поколение керамик, правя използваеми неща като чашки, чайници, вази, които да влязат в употреба и да радват хората. Главата ми е пълна с идеи, повечето ориентирани към дизайна, съобразно модерните интериори. Хубаво е, че има много ученици, в училището, където преподавам, са завършили много талантили младежи, които днес са пръснати по цял свят.“

Благой Попов, медникар: „Има един майстор, на 85 години, доайен на бакърджиите, казва се Лазар Кукудев, от Устово. От него сме записали някои неща, но за да се запише технологията, трябва дни, може би и години, защото той описва всеки съд и технологията, докато го работи. Медникарството има регистрирани 54 форми съдове. Повечето от инструментите са дошли от арабския свят и с наименованията си. Някои технологии нямат превод, трябва да се обяснява. Например калайдисването – прост занаят, разбираем и пак трябва да знаеш кога да се сложи калая и колко е нагрят. Уж гледаш – ама твоите очи гледат иначе. Аз съм променил някои стари технологии, които са трудоемки. Например навремето се заваряше на оджак – въглища, пушци... Днес има съвременни технологии. Вкарали сме ги в медникарството, но не сме променили стойността на съдовете и формата, защото няма да е същото.“

Елена Драмова, тъкачка: „Наричам сувенирите, които изработвам, андидепресанти, защото както кукерите гонят лошото, така и те гонят злото, но в нас. Злите сили са повече в нас, отколкото наоколо. Така, че първо себе си трябва да пречистим, а после всичко останало. Това е дълъг месал с типичен орнамент, използван за обредни кърпи, който може да се сложи в средата на масата. За работата си използвам традиционни цветове и естествени материали като памук, коприна и лен. Засега се справям, но е много трудно да се намерят материали, истински естествени материали. Станът е седмият ми пореден. Шегувам се, че съм управител на седем стана, с две ръце.“

Който може да ходи

ТОВА БЕШЕ МОТОТО НА ТАЗГОДИШНОТО, 13-ТО ИЗДАНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ФОЛКЛОРЕН ФЕСТИВАЛ „ПРАГА – СЪРЦЕТО НА НАРОДИТЕ“, КОЙТО ПРОТЕЧЕ ОТ 27 ДО 29 МАЙ НА НЯКОЛКО СЦЕНИ В ПРАГА. И ТАЗИ ГОДИНА ПРОГРАМАТА БЕШЕ ПЪСТРА И ВКЛЮЧВАШЕ ПРОГРАМИ КАТО „ХАРМОНИЯ НА КОНТРАСТИТЕ“, „ФОЛКЛОРЕН МАРАТОН“ И „УЧИЛИЩЕ НА РИТМИТЕ“, КЪДЕТО ЖЕЛАЕЩИТЕ ИЗПРОБВАХА ТАНЦОВИ СЪТЪПКИ, ПЕСНИ И СВИРЕНЕ НА НАРОДНИ МУЗИКАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ. УЧАСТНИК ОТ БЪЛГАРИЯ БЕШЕ ФОЛКЛОРЕН АНСАМБЪЛ „ПРИМОРСКО“ ОТ ГРАД ПРИМОРСКО.

Целта на фестивала, която са си поставили от самото начало инициаторите и главните организатори – сдружение „Лимбора“, е да зарадва почитателите на фолклора, без значение от техните умения. „Целта ни е радост от танца и музиката – казват те – в това виждаме позитивната творческа сила и принос на всеки един човек. Всеки концерт е доказателство, че музиката, песните и танците са универсален език за разбиране там, където думите не стигат. Фестивалът е ясен знак за уважението към отделните култури и народности.“

Фестивалът традиционно се състои на няколко сцени, две от които са традиционни: импровизирана сцена на Staroměstské náměstí, където на 28 май протече „Фолклорният марафон“ и сцената на театър Vinohrady, където на 29 май се състоя заключителният галаконцерт „Хармония на контрастите“. През тази година изпълнения имаше и в църквата „Nejsvětějšího Svalvátora“, а в TOP Hotel Praha, където бяха настанени участниците, се състоя „Училище на

ритмите“. Допълнителната програма по традиция включваше изложба на народни носии, допълнена с лекция за историята им и ролята на отделните съставни части.

„Искаме да вярваме – казват членовете на състав „Лимбора“, – че всяко издание на фестивала е своеобразен „акумулатор“ – извор на позитивна енергия в днешния забързан свят. Музиката, танците и песните са вечни носители на радост от живота и обогатяване, припомняне на съкровищницата на собствения народ – и на останалите народи.“

Съорганизатори на фестивала са отделните национални малцинства и по този начин той се превръща в тяхна най-голяма съвместна изява и единствена по своите мащаби в цяла Чехия. Фестивалът е спонсориран от Кметството на Прага и Министерството на културата на Чехия.

УЧАСТНИК ОТ БЪЛГАРИЯ БЕШЕ ФОЛКЛОРЕН АНСАМБЪЛ „ПРИМОРСКО“

Ансамбълът е основан през 1998 г., като наследник на група за ав-

тентичен фолклор към читалище „Самообразование“ към Общината. Първоначално започва работа група за обработени народни песни с художествен ръководител Христо Йорданов. През 1999 г. към групата се създава и танцов състав. През 2000 г. двете друпички се обединяват и правят първия си самостоятелен концерт като фолклорен ансамбъл. Днес репертоарът му наброява над 100 песни и 50 танца. Свързан е основно със странджанския фолклор, но включва песни и танци и от други области на България. В творческата си биография има над сто концерта и смесени фолклорни програми в България и в чужбина. Всички самодейци, които участват в ансамбъла, са жители на град Приморско.

Дейността, която ансамбълът развива, е възможна благодарение на финансовата подкрепа на Община Приморско. Спада към Народно читалище на Приморско, основано на 31 март 1919 г. като ученолюбиво сдружение „Самообразование“ От основаването си, читалището си поставя за цел да

– може и да танцува!

издига културно-просветния живот на селото, да ограмотява, просвещава и разпространява родната култура. Днес към читалището функционират четири самодейни състава, сред които и ансамбъл „Приморско“, с художествен ръководител Христо Йорданов.

„Приморско се намира на прекрасното място – казва с обич Лиляна Димова, кмет на община Приморско – уникален природен феномен, където Черно море целува бреговете на Странджа.“

От думите ѝ става ясно, че Приморско наистина има какво да предложи на туристите. На първо място това са двата плажа, южен и северен. „Ние разполагаме с най-дългите и най-широките плажни ивици. Южният плаж е с по-ситен пясък и по-плитко дъно, Северният е с по-едър пясък и по-голяма дълбочина. Тук се намира резерват „Ропотамо“, на чиято територия се намират множество уникални природни обекти, като лиманът на река Ропотамо, блатото Аркутино и т. нар. лонгозни гори. По устието на Ропотамо се намира скалният феномен, наречен Лъвската глава, която е невероятна атракция за малки и големи. През 2003 г. беше открито тракийско мегалитно светилище, наречено „Беглик Таш“, за което се предполага, че

е било съградено през 14 в. пр. н. е. Разполагаме и с невероятна морска археология. Приморско се намира на място, където още от далечното минало се е развивала голяма търговска дейност, оставила следи най-вече под формата на котви. По селата, които са на 10 – 12 км от плажната ивица, развиваме селския туризъм. Имаме успех, тъй като има туристи, които предпочитат вечер да се приберат в тихо, спокойно странджанско село.“

Приморско е предпочитана туристическа дестинация за чешките туристи. „Мястото е тихо, а жителите – гостоприемни. Според мен чешкият турист търси спокойствие, уют, комфорт и добро посрещане. Чешкият турист е непрекъснато присъствие в нашето Приморско. Някаква носталгия, предавана от поколение на поколение, го връща отново и отново.“

Много внимание в Общината се отделя на културната дейност. Общината се състои от пет села. „Във всяко от тях има читалище и фолклорен ансамбъл, поддържани със средства на общината. Общината дава много средства, тъй като те са възможност да покажем нашето творчество. Те са самодейци, но от наблюдения знаем, че играят като професионалисти. Дни като днешният дават възможност да

покажем България, нашата идентичност и нашето самосъзнание.“

Много внимание се обръща на т. нар. социална дейност. „Дотираме цялото образование, имаме безплатно здравеопазване, безплатен транспорт, безплатна детска градина и безплатна детска кухня. Така например при раждането на бебе даряваме 3000 лева. Всичко това, може би, помага за задържането на младите хора.“

Работи се и по редица сериозни проекти. „Искаме Приморско да има добра инфраструктура, канализация и пречиствателна станция, хубаво читалище и хубав център. Някои от големите ни проекти вече получиха европейско финансиране и са реализирани, други са във фаза на сключване на договори. Един такъв пример е читалището, което в най-скоро време ще добие съвсем различен вид.“

Мандатът на Лиляна Димова изтича в края на годината. „Ако жителите на общината преценят, че се справям добре, ще ме изберат отново – казва тя, – а ако не – ще изберат някой друг. Много се надявам, който и да дойде след мен да поддържа онова, което успяхме да съхраним въпреки тежките кризисни години. Мисля, че Приморско има бъдеще и всеки трябва да се постарее да го развива.“ ■

Из живота на училището

ДЕНЯТ НА ТАЛАНТА СЕ ПРОВЕДЕ НА 28 АПРИЛ В САЛОНА НА БСОУ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН“. ТАЗИ СВОЕОБРАЗНА ИНИЦИАТИВА НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ ДАРОВАНИЯ ПРИДОБИ НАРАСТВАЩА ПОПУЛЯРНОСТ.

Малчуганите от начален курс първи внесоха артистично оживление с „Дядовата ръкавичка“, пети клас ни очарова с „Омагьосана гора“, а шестокласниците ни потопиха във вихъра на „Танцувай с мен“. Участниците показаха, че танцът, музиката, изкуствата се леят в кръвта им като бистри ручей на жизнерадост, веселие и дружелюбие.

Оригинална програма бяха подготвили и учениците от 7.клас – новините „Радар-7“. Особено атрактивно се изяви и целият 9.клас – с предаването „На четири очи“, заредено с вдъхновение и впечатляващи импровизации. Денят на таланта завърши с великолепно изпълнение на Георги и Теодор от 11.клас. С пластика и покоряващо въздейст-

вие двете момчета доказаха, че танцът може да бъде съвършено изкуство.

Ще се запомнят и спортните срещи на нашите ученици с Руското училище по футбол и волейбол, проведени през април и спортният празник през месец май. Състояха се турнири по народна топка, баскетбол, волейбол и футбол. Изявиха се Николай от 7.клас,

Стефан – 8., Константин и Божидар – 9., Георги и Теодор от 11.клас. ■

ВЕЛИКОЛЕПНА ПАНОРАМА НА БЪЛГАРИЯ БЕШЕ ПРЕДСТАВЕНА НА СЪСТЕЗАНИЕТО ПО ГЕОГРАФИЯ. ТО БЕШЕ ОРГАНИЗИРАНО ОТ Г-ЖА МАРИЯНА ДИМИТРОВА И В НЕГО УЧАСТВАХА УЧЕНИЦИ ОТ 5. ДО 8. КЛАС НА БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ И СБОРЕН ОТБОР ОТ ЧЕШКОТО УЧИЛИЩЕ „ЕМА ДЕСТИНОВА“.

„Опознай Родината, за да я обикнеш!“

Инициативата се осъществи на 27 април в Актвата зала на БСОУ „Д-р Петър Берон“. Водещ бе артистичната г-жа Васева – не само на български, но и на чешки език, което значително улесни присъстващите многобройни гости и ученици. Журито се състоеше от трима авторитетни специалисти: председател – г-н Петър Попов и членове – г-жа Марияна Димитрова, paní Hana Vubenková, както и от учениците Силвана /9.клас/ и Váňa.

Състезанието се проведе в четири кръга: 1.кръг – презентация на съответната държава; 2.кръг – кръстословица от пет въпроса, /сред които най-оригиналният се оказа отгатване името на българско селище, свързано с историческия град, където е разпънат Исус Христос/; 3.кръг – разпознаване на обекти от държави в Европа по две снимки; 4.кръг – проверка на уменията за работа с географ-

ска карта чрез въображаемия výlet s překvapením.

Участниците и от двата отбора се представиха отлично, като демонстрираха не само завидни знания и умения, но и взаимен респект. Капитан на българския отбор беше чудесната Маргарита от 5.клас, а изпълнител на компютърната презентация – Кристиан от 8.клас.

Организаторите на събитието раздадоха на всички състезатели по един емблематичен сувенир и рекламни материали. В залата се разпръсна омайващото ухание на българското розово масло...

Сърдечното гостоприемство на нашите ученици допринесе за спечелването на нови искрени приятели сред чешките им връстници.

България и нейните богатства ще останат запечатани в умовете и сърцата ни! ■

„Рибният буквар“

символ на Българското единение

НА 25 МАЙ БЕШЕ ОТПРАЗНУВАН ТЪРЖЕСТВЕНО ДЕНЯТ НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕНОСТ, ПРЕДСТАВЯНЕТО НА УНИКАЛНО ИЗДАНИЕ НА „РИБНИЯ БУКВАР“ И УСПЕШНОТО ЗАВЪРШВАНЕ НА НАШИТЕ ПЪРВОКЛАСНИЦИ. СЪБИТИЕТО СЪБРА В САЛОНА НА БСОУ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН“ ОСВЕН ВСИЧКИ УЧЕНИЦИ И ПОВЕЧЕТО РОДИТЕЛИ, ТАКА СЪЩО И ГЛ.РЕДАКТОР НА СП. „РОДЕН ГЛАС“ И ЧЛЕН НА РЪКОВОДСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ОРГАНИЗАЦИЯ Г-ЦА ЕЛИ МАНДАЖИЕВА, ГЛ. РЕДАКТОР НА СП. „БЪЛГАРИ“ И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СДРУЖЕНИЕ „ВЪЗРАЖДАНЕ“ Г-ЖА МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УЧИЛИЩНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО Г-Н ПЕТЪР ПОПОВ И МНОГО ДРУГИ ВИДНИ ГОСТИ. ТЯХНОТО ПРИСЪСТВИЕ ДОКАЗВАШЕ ПРИТЕГАТЕЛНИТЕ СИЛИ НА БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ В ПРАГА КАТО ЦЕНТЪР НА БЪЛГАРСКОТО ОБЕДИНЕНИЕ.

По традиция първата част от училищната програма беше посветена на 24 май – най-светлия и обичан празник, съчетал силата, мощта и безсмъртието на Кирило-Методиевото дело с непреходните ценности на българската книжовност и култура. Изявиха се ярко ученици от 5., 6., 9. и почти целия 10.клас. Закънтяха отново пророческите думи от „Проглас към Евангелието“:

*Слушайте, цял славянски народе,
слушайте Словото, що от Бога дойде,
Словото, що кърми душите човешки,
Слово, що укрепва сърца и умове,
Слово подготвящо всички да познаят Бога...*

Най-активните участници в училищните инициативи бяха наградени от директора г-н Еленко Начев. Грамоти получиха следните ученици: Силвана Стойчева от 9.клас, Ралица Маркова от 6.клас, Маргарита Синапова от 5.клас и Филип Николаев от 4. клас. Г-жа Таня Иванова, вложила огромната си енергия в завършването на последния клас по профила „Технологичен туризъм“ бе отличена с Почетния знак на училището – като израз на уважение и заслужено признание.

Всеобичаният ни специален ученик по индивидуална програма за 5.клас Емилиан Веселинов Димов беше награден със златен медал от Международен конкурс за компютърна рисунка и колаж, а учителката му по информационни технологии г-жа Александра Дончева – с диплом.

Сърцевина на празника беше представянето на уникалното издание на „Рибният буквар“. То е написано, украсено и илюстрирано от учениците в първи до дванадесети клас на БСОУ „Д-р Петър Берон“ – под ръководството на г-жа Луиза Станева г-жа Катя Начева. Направено по повод 140-годишнината на първия български енциклопедист то представлява осъвременен, съкратен вариант на оригинала, като съдържа всичките му осем раздела и линогравюри към физически сказания и началната страница – с портрета на Петър Берон. Корицата е собственоръчно изработена от 7. и 8.клас в часовете по технологии. В този модерен и възхитителен „Рибен буквар“ е вложена частица от живата душа на Българското училище в Прага, която пулсира с обич, разбиране и благоговение

пред свято дело на Родолюбца.

Последната част от програмата беше поверена отново на възторжените ни първокласници, които с радост и гордост получиха своите свидетелства...

В залата царяха радостта и удовлетворението от явните знаци на Българското единение – нашият „Рибен буквар“ ще ни съпътства и днес, и в бъдещето! ■

Модно ревю за Световния ден на екологията

„ОТ ЕДНО И СЪЩО ЦВЕТЕ, ЗМИЯТА ПРАВИ ОТРОВА, А ПЧЕЛАТА – МЕД“, КАЗВА СТАРА АРМЕНСКА ПОГОВОРКА. А КАКВО МОЖЕ ДА СЕ НАПРАВИ ОТ РЕЦИКЛИРАНИ НАЙЛОНОВИ ТОРБИЧКИ, СТАРИ ВЕСТНИЦИ, КОРИ ОТ ПОРТОКАЛ И ПРАЗНИ ПЛАСТМАСОВИ БУТИЛКИ? ОТГОВОРЪТ Е: ВЕЧЕРНА РОКЛЯ И НЕТРАДИЦИОННИ НАКИТИ И ОБУВКИ КЪМ НЕЯ!

Идеи за оригинални ежедневни и официални облекла, изработени от рециклирани материали, бяха показани на уникалното модно ревю „ЕкоАрт“ в БСОУ „Д-р Петър Берон“, гр. Прага. Поводът бе Световният ден на екологията – 5-и юни. Моделите, изработени и демонстрирани от участниците, бяха представени на български и английски език. На двата езика говореха и водещите: Силвана от 9-и кл. и Христо от 11-и, облечени в бели тениски с лого „Екоарт“, изработени с текстилни бои от самите тях. За музикалното оформление се грижеха Яни и Теодор, също от 11-и клас.

Шоуто започна, моделите се представяха по класове. Пети клас показва роклята на чаровната Маргарита, направена от разтегателна хартия и кухненски салфетки. „Бон-бонбон“ беше представена от Влади и Георги, облечени в костюми от черен и зелен найлон, папки и шапки от картонени кори за яйца. Шести клас представиха „малка черна рокля“ от найлонов чувал с панделки от хартия на Айрин, парти-шап-

ка от картон и пластмасова чашка на Габриел и ансамбъл от две части на Ралица: пола от разноцветни найлонови торбички, а горната част – от разноцветни пластмасови капачки. Седми клас показаха моделите „ЕкоНадежда“ от метално фолио и „Сезонът на дините“ от пластмасови торбички, представени от Ива, Семра, Кремена и Кемалие. От пластмасови торбички беше изработен и моделът на 9-и клас, представен от Сиси, Ива и Ники. Оригиналната гривна бе направена от стари маркери,

а обувките- от пластмасови бутилки. Момичетата от десети клас представиха „висша мода“. Моделът на Тони и Диди беше пъстра дълга рокля от торбички и кутии от цигари, наречен „Екошантанел“. Мария и Криси представиха модел, достоен за всяка модна къща: вечерна рокля със шлейф, изработена от лилав найлон и украсена с разтварящи се хартиени лилии, изрязани от цигарени кутии.

Публиката аплодира бурно всички модели. И за да се почувстваме

като на истинско шоу от световна класа, ученици от 5-и и 6-и клас бяха украсили залата с аранжировки от цветя, направени под ръководството на г-жа Васева на тема „Планетата Земя – моята градина“. Интересният плакат под формата на листо (върху рециклирана хартия, разбира се!) бе изработен от г-жа Станева и учениците от общезинитето. А организаторките на модното ревю: г-жа Валентина Лазарова, учител по химия и физика и г-жа Милка Кралчева, учител по английски език, споделиха, че са щастливи от оригиналните идеи, от възможността да напомнят, че екологията и разделното събиране на отпадъци трябва да се превърнат в ежедневие, и че учениците събират опит не само в изработването на определен продукт, но и в подходящото му представяне пред публика.

А в края на шоуто, отвън, в училищния двор, ни чакаше изненада – децата от начален курс представиха цветна мозайка, изработена от пластмасови капачки от безалкохолни напитки, събирани през цялата година.

Нали ви казах в началото – не материалът, идеята прави нещата уникални! ■

Довиждане, приятели добри!

ЗАСМЕНИ ЛИЦА, ОГРЕНИ ОТ ПОРИВА НА МЛАДОСТТА КЪМ ИСТИНА И ЛЮБОВ. ВЕЛИКОЛЕПНИ БАЛНИ РОКЛИ И МОДНИ КОСТЮМИ... ГРИМОВЕ, ПРИЧЕСКИ, НЕПОВТОРИМИ СЪЧЕТАНИЯ НА ЦВЕТОВЕ И ФОРМИ, ИЗЯЩЕСТВО НА ВСЕКИ ДЕТАЙЛ – КРАСИВИ, БЛЕСТЯЩИ, НЕОТРАЗИМИ... ТОВА СА ТЕ – НАШИТЕ МОМИЧЕТА И МОМЧЕТА ОТ ВИПУСК 2011! В ТОЗИ ДЕН – 20 МАЙ, ТЕ СА ПО-ПРЕКРАСНИ ОТ ВСЯКОГА, ЗАЩОТО ГИ ИЗПРАЩАМЕ С МНОГО ОБИЧ И СДЪРЖАНА ТЪГА.

„Един неразделен клас“ в Едно неразделно училище!...

След многобройните снимки, запечатали мигове на съречност, взаимност и поздравления, щастливите абитуриенти бяха поканени в празнично украсения салон. Под звуците на песента „Пътнико свиден, пътничко млад“ те се подредиха на сцената и изпълниха залата с трепетно почитание – смирен поклон пред светостта и живота душа на Училището в Прага.

Последва поздравителната програма, подготвена от 11. клас: с оригинални характеристики и ярка

образност беше представена личността на всеки един от завършилите дванайсетокласници – взаимоотношенията със съучениците, участието в училищния живот, професионалните планове и дръзновените им мечти. Изпълнението на песента „Клетва“ прозвуча като съкровено признание за обич и вяност във времето на незабравата.

Развълнуваните абитуриенти благодариха на своите приятели от 11. клас, а също и на всички учители, които се тружиха за тях всеотдайно и безкористно.

Класният им ръководител г-жа Кралчева изказа прочувствено слово за спомените с тези чудесни момичета и момчета. Тя изрази искреното си удовлетворение от съвместната им работа и припомни някои от най-интригуващите моменти на творческите им изяви.

Финалните думи бяха предоставени на директора г-н Еленко Начев: той поздрави младежите с успешното приключване на последния клас в Българското училище. Пожела им да не забравят най-добрите уроци по доблест

и родолюбие и да помнят посланието на Антоан дьо Сент Екзюпери към Малкия принц: „Сбогом...Ето моята тайна. Тя е много проста: най-хубавото се вижда само със сърцето. Най-същественото е невидимо за очите.“

На добър час, скъпи абитуриенти, в училището на живота, където „няма почивни дни“! Бъдете смели, умни, весели, щастливи

и обичайте България, както ви обичаме и ние! ■

Молитвено

(Българското училище в Прага към абитуриентите)

*Мили мои момичета,
мили мои момчета,
как да ви откъсна от сърцето,
как да закрия небето,
да пресуша океана,
да задуша огъня,
разпалил сетивата,
та горест от прощаване да няма?!
Как времето да изтрия,
да погълна земята,
как въздуха да изпия,
да прекърша крилата,
та в спомена да се скрия,
в песента на душата?!
И ви моля, момичета,
и ви моля, момчета,
да пребъдете верни,
да пребъдете в сила! –
в любовта ни безмерна,
топъл дъжд подслонила!*

(Абитуриентите към Българското училище в Прага)

*Довиждане, приятели добри!
Ний пак сме заедно, дори
раздялата ни в болка да гори.
На път отправяме се ний сега,
но пак сме с вас – с усмихнати лица.
И в труд, и в мъка, и в захлас,
и в дързостта на всеки час
зовът на хиляди слънца
се слива с вас, приятелски сърца.
И тук, и там, в мига на вечността
възражда се спасена цялата земя
в едно небе, в добра мечта:
за мир и обич – красотата.*

Как започна да шиеш?

Основните умения и усета съм наследила от майка си, която умееше да шие, да плете и да тъче. Аз започнах да шия по време на второто майчинство. Това беше в началото на 90-те, когато в България започнаха големите кризи. Магазините бяха празни, всичко беше скъпо. От майка си бях наследила възискателност към облеклото и стремежа дрехите и аксесоарите да са в тон. И тъй като не можех да си ги осигуря – започнах да ги създавам. Имах приятелка, учителка в Техникума по облекло и хранене в Шумен. Тя започна да ме учи да шия. Под нейно влияние продължих образованието си и завърших „Технология на облеклото“.

И стана ли шивачка?

По това време бях смела, изпълнена с желание да експериментирам и да рискувам. Направих си фирма и открих ателие на най-хубавата улица в Шумен. Хората ме научиха, създадох си име, станах член на занаятчийската камара. С една приятелка започнахме да организирахме ревюта. Беше хубаво.

Къде стана засечката?

Годините бяха трудни. Бутикови те дрехи са скъпи, а хората нямаха пари. Всичко тръгна назад.

Тогава ли се роди идеята да дойдеш в Чехия?

„Шиенето е моят живот!“

СНЕЖАНКА АЛЕКСАНДРОВА, ШИВАЧКА И МОДЕЛИЕР, СТАВА ИЗВЕСТНА В СРЕДИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА ОБЩНОСТ В ПРАГА ПРЕДИ ЧЕТИРИ ГОДИНИ, КОГАТО УШИВА АБИТУРИЕНТСКАТА РОКЛЯ НА ДЪЩЕРЯ СИ. ТОАЛЕТЪТ ВПЕЧАТЛЯВА ВСИЧКИ И Й СПЕЧЕЛВА НАЙ-ОЧАРОВАТЕЛНИТЕ КЛИЕНТКИ НА СВЕТА – АБИТУРИЕНТКИТЕ, КОИТО ВИПУСК СЛЕД ВИПУСК Я ТЪРСЯТ И ТОАЛЕТИТЕ, КОИТО ШИЕ ЗА ТЯХ, ДОПРИНАСЯТ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА ОНАЗИ НЕПОВТОРИМА ЕУФОРΙΑ, КОЯТО СЪПЪТСТВА САМО НАЙ-ГОЛЕМИТЕ И ЩАСТЛИВИ СЪБИТИЯ.

Идеята да напусна страната сигурно е тлеела, но се затвърди, когато един познат ми даде брошура за фирма, която предлагаше работа в Чехия. Офертата беше прекрасна. Привлече ме. Реших да избягам от всичко и тръгнах.

Трудно ли беше?

Много. В Чехия започнах като редова шивачка – истинска каторга, работа на смени в продължение на година и половина. Изтощих се и започнах да плача и да обмислям връщане в България. Тогава се появи обява за работа в една шивачка фирма в Пршибрам, която търсеше моделиер-конструктор на работни облекла. Не знаех езика, но бях твърдо решена да опитам. Това беше следващото стъпало. Приеха ме много добре. До ден днешен ме търсят, когато имат някаква сложна поръчка.

Къде работиш днес?

От четири години и половина работя в най-големия сватбен салон в Прага. Собственикът е немец. Той ме научи на дисциплина и ред, които много помагат в работата – човек се чувства по-спокоен и уверен, когато нещата са планирани. От половин година съм управител на салона.

Каква беше последната ти поръчка?

Сватбена рокля за едно момиче, което държеше аз да я ушия. Елегантна, с голям шлейф и богата дантела, шита върху шифона отдолу, то-

ест плат върху плат. Изключително трудно е да се постигне финалният елегантен силует. Момичето остана много доволно.

Обичаш ли да шиеш?

Шиенето е моят живот. Учителите от Българското училище казват, че роклите ми сякаш са направени за съответното момиче – точно нейната рокля, според характера ѝ. Може би е така, защото за мен е важен и процесът на общуване с клиента. Опитвам се да го разбера, да го опозная. И дрехата да е част от него.

Отново търсиш самостоятелност и работата в ателието не ти стига?

Да, така е. Качих част от моделите си на Фейсбук – за да бъдат видяни под името ми, Snezhanka Aleksandrova. ■

Снежанка Александрова приема поръчки на GSM 777097642.

Ран Босилек (1886–1958)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

РАН БОСИЛЕК Е ПСЕВДОНИМ НА ГЕНЧО СТАНЧЕВ НЕГЕНЦОВ, БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ, ПОЕТ И ПРЕВОДАЧ.

Роден е на 26-ти септември 1886г. в Габрово. Завършва Априловската гимназия в Габрово и известно време след това работи като учител (1904–1908). За своите малки ученици написва първото си детско

стихотворение „На косичка“, публикувано в списание „Светулка“ през 1906 г. Следва славянска филология и право в Софийския университет (1908–1910), завършва право с докторат в Брюксел (1916). Известно време е адвокат, но обичта му към децата става причина да започне да пише за тях.

Участва в редактирането на списание „Светулка“, редактира вестник „Врабче“. Работи като редактор в издателство „Хемус“, където излиза сп. „Детска радост“ – едно от най-известните детски издания в България. Председателства Дружеството на детските писатели и е един от създателите на художествено оформената детска книга в България.

Ран Босилек е автор, съчетаващ рядката дарба на лирика и прозаика. Малко са българите, които да не са чели като деца „Косе-Босе“, „Палави ръчички“, „Патиланско царство“,

„Родна реч“, „Я кажи ми, облаче ле бяло“. А може би повечето от нас, връщайки се към детските си години, си спомнят най-вече за това стихотворение: ■

Родна стряха

*Бяла, спретната къщурка.
Две липи отпред.
Тука майчина милувка
сетих най-напред.*

*Тука под липите стари
не веднъж играх;
тука с весели другари
скачах и се смях...*

*Къщичке на дните златни,
кът свиден и мил!
И за царските палати
не бих те сменил!*

Дора Габе (1886–1983)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО ѝ

БЪЛГАРСКА ПОЕТЕСА И ПРЕВОДАЧКА.

Дора Петрова Габе (истинско име: Изидора) е родена в с. Харманлък, днес Дъбовник, Варненска област, през 1886 г. (под влияние на женската си суетност тя сочи по-късна година на раждане – 1888, която по-нататък цитират и някои справочници). Завършва гимназия във Варна, записва естествени науки в Софийския университет (1904), следва френска филология в Женева и Гренобъл (1905–1906). Учителка по френски език в Добрич (1907). От 1911 до 1932 г. пребивава многократно (във връзка с преводаческата си дейност) в чужбина – в Полша, Германия, Швейцария, Австрия, Чехия, Франция, Великобритания. През

Птици

*Като залутан звън през теб минавам, свят,
като на сън вървя през теб, живот чудесен,
раздавам се като трошици хляб,
изпявам се като най-чиста песен.*

*Ти като приказка със хиляди очи,
оставяш ми ръцете вечно с празни длани,
а някаква съдба ме гледа и мълчи
и тъй е страшно нейното мълчание!*

*Завиждам им, на птиците, небесните сестри
за пълните сърца със радости и грижи –
по пътя начертан върх ясно небе
редицата им сребърна се ниже...*

20-те и 30-те години на миналия век изнася в България и зад граница бе-седи по проблемите на българската литература и за съдбата на Добруджа. Дора Габе е сред учредителите на Българския ПЕН-клуб (1927) и негова дългогодишна председателка. Съветничка е по културните въпроси в Българското посолство във Варшава (1947–1950), представителка на България в международните конгреси на ПЕН-клубовете, в международни срещи на писатели, пре-

водачи и дейци на културата. Член на Националния комитет за защита на мира и на Комитета за балканско сътрудничество.

В първите стихотворения на Дора Габе преобладават интимни мотиви. Тя е автор, както на поетични книги за възрастни („Теменуги“, „Земен път“, „Лунатичка“, „Неспокойно време“, „Почакай, слънце“, „Невидими очи“, „Сгъстена тишина“, „Глъбини“, „Светът е тайна“), така и на стихосбирки за деца. Книгите ѝ за деца от

20-те до 60-те години на 20-ти век са настолно четиво на няколко поколения български деца, принадлежат към класиката на детското литературно наследство. Публикува също пътеписи, разкази, есеистична проза, импресии и литературни статии във вестници, списания и детски периодични издания.

От 1917 до края на живота си Дора Габе развива и активна преводаческа дейност. Превежда от полски, чешки, руски, френски и гръцки език. ■

Ванга (1911–1996)

100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО ѝ

Вангелия Пандева Гущерова (известна като Ванга, Петричката врачка, Баба Ванга или Леля Ванга) често е наричана българска пророчица, заради приписваната ѝ способност да вижда съдбата на човека, който я посещава, и да предсказва събития.

Родена е на 31-ви януари 1911 г. в Струмица. Майка ѝ умира докато тя е невръстно дете, а когато баща ѝ е мобилизиран в българската армия през Първата световна война, тя живее наглеждана от съседите. В детството си Ванга не проявявала никакво наличие на свръхестествени способности. Бащата ѝ се жени повторно, и през 1923 година се мести да живее в родното си Ново село. Там, на 12-годишна възраст, Ванга загубва зрението си вследствие на внезапна буря, при която е отнесена от силна вихрушка и след дълго търсене е открита затрупана с камъни и пръст в една нива. Три години живее в дом за слепи, а след смъртта на втората си майка се прибира къщи, за да се грижи за по-малките си братя и сестри.

Постепенно започват да ѝ се приписват пророчески способности. Твърди се, че помогнала на баща си да намери откраднатата овца, като точно описала двора, в който била скрита. Става известна през годините на Втората световна война, когато отчаяни хора, загубили връзка с близките си, отиват при нея с надежда, че ще ги намерят.

В повечето случаи предсказанията на Ванга имат неясна формулировка, но достоверността им изведнъж излиза на бял свят, след като събитията се случат.

Казват, че е предрекла смъртта на баща си и на брат си Васил. През 1941 г. рекла на сестрите си: „Тате ще си тръгне на Димитровден.“ Баща ѝ починал на 8 ноември същата година – постарому Димитровден. В края на май 1944 г., когато по-големият ѝ брат решил да стане партизанин, Ванга настойчиво го молела: „Не отивай, ще те убият на 23 години!“ Васил наистина загинал на своя 23-ти рожден ден.

Славата ѝ стига и до София. Първият политик, който я посещава, е цар Борис III. През 1942 г. една съседка ѝ го довежда като непознат човек. Според очевидци Ванга му казва: „Расте твоята държава, разпрострял си се много нашироко, но бъди готов да се събереш отново в орехова черупка. Помни датата 28 август.“ Когато мъжът си тръгва съседката им съобщава, че това е българският цар. Той умира на 28 август 1943 г. и е погребан в орехов ковчег. По това време Ванга вече се е омъжила и живее в Петрич, където пред къщата ѝ вечно има опашка от хора.

Много от предсказанията на Петричката врачка са документирани с магнетофонни записи или за тях свидетелстват видни личности. Ван-

га предрича разпадането на Чехословакия, на Съветския съюз, връщането на Симеон Сакскобургготски, но не като цар, и дори потъването на руската атомна подводница „Курск“.

Ванга има пророчества, отнасящи се за далечното бъдеще, включително и за XXII век. Затова думите ѝ не могат да бъдат забравени, ще се съпоставят със събитията и вероятно ще предизвикват смайване. Въпреки опитите на учените да изследват феномена Ванга, те така и не успяват да намерят обяснение за удивителната ѝ дарба.

Ванга умира на 11-ти август 1996 г. ■

Мадарски конник

ВКЛЮЧЕН В СПИСЪКА НА ЮНЕСКО ПРЕЗ 1979 Г.

Мадарският конник е единственият скален релеф в Европа от ранното Средновековие. На 29 юни 2008 г., след проведена национална анкета, е обявен за глобален символ на България. Има вариант изображението му да бъде поставено на първата българска евромонета.

Намира се в Североизточна България, близо до село Мадара. Представлява скален релеф (барелеф), изсечен през VIII в. сл. Хр. върху отвесна скала на 23 м височина. Размерите на изображението са 2,6 м височина и 3,1 м основа (ширина). Представлява конник в естествена големина, летящ пред него орел, подскочило куче, което го следва и прободен с копие лъв.

Според някои теории, композицията символизира победа над врага, напомня триумфалните сцени и античните художествени традиции. Според други изобразява хан Тервел като победител. Детайлите подкрепят тезата за (пра-) българския произход на релефа. Прабългарските надписи са на гръцки език и съобщават за събития между България и Византия през 8–9

в. при хановете Тервел, Кормисош и Омуртаг.

Барелефът е бил свързан със създадения от хан Омуртаг голям култов комплекс (на терасата под скалите), включващ езическо светилище, капища (езически храмове), дворцови и жилищни сгради и други постройки. В подножието на скалите има голяма пещера, наречена „Пещерата на нимфите“, където в древността траките са почитали своите божества.

Има и някои модерни трактовки на въпроса какво представлява Мадарският конник. Според тях отговорът е: хороскопно изображение на момента на създаването на първата българска държава в Европа от кан Авитохол през 165 г. Датата е дадена в „Именника на българските канове“, съставен през 765 г. по повод 600-годишнината от основаването на България. В „Именника“, тя е посочена като ДИЛОМ ТВИРЕМ, т.е. годината на Змията, месец четвърти.

Смелата идея е лансирана от Александър Алексиев-Хофарт в книгата му „Изгубените кодове на древните българи“. Авторът базира на сложни компютърни изчисления

и на „Именника“, в който се съобщава, че преди идването на Аспарух, са управлявали петима български владетели в продължение на 515 г. Изображението-хороскоп от Мадарските скали с точност до часове посочва небесно събитие през 165 г., което древните българи са избрали за звезден паметник при раждането на България, а именно 22 август 165 г.

Тази теория дава две трактовки за това какво точно изобразява барелефът. Според първата, конникът символизира Слънцето. Въръжен е не с копие и стрели, а с пастирска гега – символ на Слънцето като небесен пастир. Животното под конника не е лъв, а тигър, наричан от древните българи „барс“. В предните си лапи барсът държи змия – символ на годината на Змията (165 г.). Кучето символизира планетата Венера.

Според втората трактовка, конникът е могъщия Юпитер, който по това време е съвпадал с войнствения Марс. Докато Слънцето е небесният пастир през деня, то Юпитер е небесният пастир през нощта. Той е и планетата, която е била на особена почит у древните българи. В астрологията, Юпитер се нарича Големият добротворец и е носител на слава, щастие и успех. Барсът в краката на коня е планетата Марс, която е управител на съвездието Барс (Овен), и затова е изобразена със същия символ. Кучето изобразява Луната, а змията отново символизира годината на събитието.

Тази теория има свое обяснение за създаването на барелефа. Първата българска държава е била създадена в подножието на Кавказ от кан Авитохол след преселението на българите от районите на Памир и Хиндокуш през 165 г. Идвайки на територията на днешна България, прабългарите увековечават това събитие, за да подчертаят древността и приемствеността на българската държавност, а също и благословиенето, дадено от звездите – подобно тяхно разположение може да се повтори едва след 26 000 години. ■

Несебър – античният град

ВКЛЮЧЕН В СПИСЪКА НА ЮНЕСКО ПРЕЗ 1983 Г.

Старият Несебър е един от най-древните градове на Европа, все още пазещ духа на различните народи, живели в него – тракийци, елини, славяни, византийци и българи. Впечатляващ е броят на добре съхранените от древността църкви, къщите от периода на Възраждането – типични представители на черноморската архитектура, вятърните мелници, обществените бани и чешми.

Полуостровът, на който се намира, е бил посещаван от кораби, доплавали от близки и далечни брегове още през бронзовата епоха, през II-то хилядолетие пр. Хр. Доказателство за това са многобройните каменни котви, както и керамични фрагменти, датиращи от този ранен период на тракийската история.

Древните траки наричали града Месабрия, което означава „град на Меса“, на името на неговия легендарен основател. Първите гръцки заселници, по произход дорийци, пристигат в края на 6 век пр. н. е. Новата колония се оформила окончателно през 494 г., когато прогонени от персите граждани на Калхедон и Бизантион дошли на полуострова и с благословията на местните траки трайно се заселили тук. Можем да предположим, че предходната, първа вълна от колонисти е дошла от Мегара и затова древните свидетелствуват, че Месабрия има три метрополии – Мегара, Калхедон и Бизантион.

През III век пр. Хр. удобното географско разположение на града и гъвкавата политика на неговите граждани довели до върхови моменти в неговото икономическо и културно развитие. Градът постепенно се разраства, построени са храмове, училище и театър. Около 440 г. пр.н.е. градът започва да сече собствени монети. Широко е влиянието му в елинистическия свят. От това време датират най-богатите погребения в некропола на Месабрия. Намерени са изключително ценни златни украшения. Множество сребърни и бронзови съкровища от месамбрийски монети са открити

на различни места в древния свят в един периметър от днешно Косово до древния Вавилон и от днешна Молдавия до Атина.

През 72 г. пр. н. е. градът е завзет без никаква съпротива от римляните и става част от Римската империя. Със своите непокътнати крепостни стени и големи обществени сгради, той продължава да сече собствени бронзови монети и остава важен търговски и културен център. Ползва се с привилегиата сам да решава съдбата си и има правото на „свободен град“. За охраната на близките и далечни пътища „денем и нощем“ се грижели шестимата стратегите на града, които ежегодно били избирани от Народното събрание и Съвета на старейшините. Първоначално един, а после двама от стратегите отговаряли за монетосеченето, а други членове на същата колегия били натоварени с външно-политическите дела на града.

След създаването на Българската държава Месемврия преминавала ту в български, ту във византийски ръце. Градът за пръв път става част от българската държава през 812 година, когато хан Крум го шурмува и завладява. Преживява голям разцвет по времето на цар Иван Александър. Зрялото Средновековие е оставило в града забележителни църкви. Оцелелите от тях датират преобладаващо от периода XII–XIV в. Тогава в града кристализира един оригина-

лен „живописен стил“ на църковната архитектура.

В средата на XIV в. българите започнали да произнасят името му „Несебър“.

За пръв път е нападнат от турците през 1396 г. Окончателното му падане в ръцете на Отоманската империя става през 1453 г., няколко месеца преди Константинопол. През годините на османско владичество икономическият и културният живот не секват. Строят се църкви, изписват са икони.

Пристанището на Несебър и днес продължава да бъде главен външно-търговски център на Черно море. ■

*Църквата, която Баба Ванга
е издигнала в село Рупите,
домът ѝ и гробът ѝ.*

